

Time to Move

Prvé číslo časopisu "vnitřní revoluce" z hAŠu sa v duchu slov pre volajú radikálky (radikálov):

Prociťuj to. Kedyž ťe někdo bere jako sexuální objekt, ber ho taky tak. Je to o síle. Řekneš-li doopravdy NE všem prasánám v sobě i v druhých, řekneš ne násilí. Je to nebezpečná cesta, pro bezupoutance. Tě tu nejsi vod kecí a vychloubání, ale pro čin. Vyser se na řeči o kšichtech a inake-upech, nekupuj to. Ublížíš dalším naprosto nevinným tvorům. Klidně se můžeš projít po ulici pomázaná krví nebo s brkem ve vlascech, bez podprsenky. Budeš to ty, krásná, divoká, nespoutaná. I přes křivý nohy, malý prsa. Prostě jsi! Nemusíš mít děti, ani si za každou cenu najít chlapa. Máš právo žít podle svého obrázku a zodpovědnosti. Pro mnohý budeš děvka, lesba nebo divná. Kašli na to. Tohle bude tvoje pravda. Budeš ženská, budeš samostatná a hrdá. Nejsi mechanismus. Proživej radost i utrpení až na morek kostí, nemluv o něm. Buď antikrist a nechránělec, bojuj proti self teroru, proti chlívákům bez duší! Vo to snad de, ne?

Čierna vdova - zimné vydanie
Nezodpovedná redaktorka: Katarína

Nástupkyňa redaktorky: Lucia

Graficky zavrhlí a zapravili: B a B

Druhé udanie. AntiCopyright.

ISSN: 07-531-72-87

Prínia a sťažnosti na adrese:

Katarína Bartovičová, Suché mýto 2, 811 01 Bratislava

Čierna vdova

Zimné vydanie - časopis feministického literárneho fanzínu

Keltské požehnanie - Zima

Černé je období tuhé zimy,

až na hranice světa se ženou vlny bouří

Na všech loukách zpívají smutní ptáci

hlasitě spílají tuhé z mě,

všichni - kromě havranů,

kteří se přejedli k prasknutí

Zima - drsně černá, potažená černým kožen

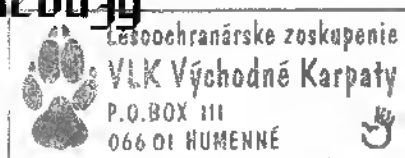
chládne jako kámen

Mrzne, až praská v kostech,

v temném večeru se kotlí oheň rozhoř

Anna Achmatovová

x x x

Myslel si si, že ja som tiež taká,
že aj na mňa možno zabudnúť,
že sa plačky vrhnem pod hnedáka
v túžbe tvojím krutým srdcom hnúť.

A že začnem prosiť vedomkyne
o začarované korene
a voňavú milú šatku zviním -
strašný dar ti pošlem zjašene.

Preklínam ťa. Bez ľútosti, stonov
sa ti vždýcky chrbtom obrátim
a prisahám ti tu pred ikonou,
pred anjelským rajom krídlatým
a pred plamom našich nočných ohňov -
nikdy sa už k tebe nevrátim.

Mal rád...

Mal rád tri veci na zemi:
biele pávy, chrámový spev na mrkaní
a ošúchané mapy svojich Amerík.
premilý,
Nemal rád, keď dieťa plače mi,
nemal rád čaj s malinami
a ženský hysterický krik.
... A ja som bola jeho ženou.

Čierny sen

Od tej tvojej lásky záhadnej
kričím ako v bolestiach,
zožltla som, záchvaty mám z nej,
ledva prekračujem prah.

Nepískaj mi nové pesničky,
tým ma môžeš dobehnúť,
ale driap mi, driap mi cynicky
tuberkulotickú hrud',

aby už krv z hrdla vyšľahla
v tom poslednom záchvate,
aby smrť zo srdca vyrvala
omámenie prekliate.

x x x

Pravú nehu si človek nezmylí
s ničím, je tichá, nemenná.
Celkom márne mi babušíš,

do kožucha hrud', ramená.
Vravíš o pravej láske skrušene,
ale všetko ťa prezradí.
Ako poznám tie tvoje uprené,
nenásytné pohľady.

obchod. V Egypte ju stotožňovali s mýtom o stvorení s bohyňou Nút, jej potomkom Isis, ktorá použila kúzlo na záchranu nového života po smrti svojho manžela a súrodenca Usirea. V Sumersku ju nazývali Iuanna a Ereškigal, v Babylone Ištar a Tiámat, v Kanaane Astarte či Anat.

- na časti "z domčeka na stračeť nôžke" zapracovala Marabu - napísala a Castanedovi - vybrala z učenia dona Juana - podľa Čarodejníc spracovala Bohyňu Matku -

Informujeme...

Pusinky nie sú na rozkaz

Kniha Pusinky nie sú na rozkaz je prvá publikácia svojho druhu na Slovensku a vydalo ju záujmové združenie žien Aspekt. Je to knižka o ekológii ľudských vzťahov a je jedinečným príspevkom k prevencii sexuálneho zneužívania detí. Táto netradičná "encyklopédia pusiniek" dáva deťom odvahu hovoriť NIE, učí ich hovoriť NIE. Podáva pomocnú ruku aj dospelým - núti ich zamyslieť sa nad tým, kde sú hranice výchovy k poslušnosti a úcte voči autoritám, nad právom detí brániť svoje osobné hranice, ale aj nad rozdielnymi možnosťami dievčat a chlapcov toto právo uplatňovať. Rešpektujme teda právo detí na vlastné telo a jeho hranice - dajme im šancu povedať NIE!

Ženy pre zdravú planétu

Autorom tejto brožúrky je WEDO (Women's Environment and Development Organization) a Aliancia žien Slovenska ju vydala pre svoju vnútornú potrebu. Tento projekt pomáha ženám na celom svete ujať sa aktívnej úlohy pri organizovaní a pri spoločnej práci na dosiahnutí vízie Zdravej planéty. A čo je Zdravá planéta? V skratke - na Zdravej planéte žijú ľudia v harmónii s prírodou a sami so sebou, rešpektujú vzájomnú závislosť našich ekosystémov a snažia sa zachovať pre budúce generácie zdravú Zem.

Ženy v mimovládnych organizáciách

Opäť brožúrka pochádzajúca z Aliancie žien Slovenska, pojednávajúca o stále väčšej prítlačivosti tretieho sektoru pre slovenské ženy. Projekt sa sústreďuje ako na typické črty ženských aktivít vo verejnom živote, tak aj na otázky týkajúce sa postavenia ženy v slovenskej spoločnosti. Prieskum je založený na desiatich rozhovoroch s desiatimi ženami - aktivistkami a vedúcimi osobnosťami mimovládnych organizácií, ktoré zasahujú najrôznejšie oblasti.

pšenicu a jačmeň, chovať kozy a ovce, ošipané a rožný statok. V tých časoch sa zdokonaľovalo tkanie, lúčiarsť a viazanie koberecov. Jedným z výsledkov týchto premien bol dramatický vzrast úlohy žien v spoločnosti. V loveckých kultúrach predošlých storočí si ženy uctievali pre ich schopnosť dávať život deťom, ale obmedzili ich najmä na podradné práce v spoločenstve, kým muži zabezpečovali väčšinu živobytia. Teraz sa však ženy starali tak o deti, ako aj o potravu, pretože aj siali a žali. V mysliach obidvoch pohlaví sa ženy stávali symbolicky spojené s plodnosťou zeme.

Z neskorého neolitu od roku 4500 do 3500 pred Kristom sa zachovalo množstvo sošiek. Na týchto rezbárskych prácach sa prejavuje oveľa zreteľnejšie náboženské určenie než na paleolitických venušiach. Prešlo ešte dvetisíc rokov do vynálezu písma, no vedci sú aj bez písaných dokladov schopní vedecky odhadnúť úlohu neolitických figúrok. Zdá sa, že ich poslednie sa veľmi neliši od dnešného náboženského umenia. Ukladali ich na domáce oltáriky, aby pozývali k modlitbám, alebo sústreďovali myseľ počas meditácii. Cenili ich za dekoratívnu hodnotu a ochranu, ktorú vraj prinášali domovom. Pre ženy boli sošky počas pôrodu zázračnou pomocou, hoci len psychologickou. Roľníkom, ktorí si ich nosili na polia, mali prinášať hojnú žatvu a ochranu pre dobytok.

Veľká Matka znázornená neolitickými rezbami, má mnoho premenlivých tvári. Zobrazujú ju predovšetkým ako matku, kvočiacu pri pôrode, ponúkajúcu rukami prsníky či ukazujúcu prstom na lono. Zosobňovala však tiež zem, pôdu a ukazovali ju medzi rastlinami i domácimi zvieratami. Rozličné figúry predstavujú bohyňu s kyticou kvetov, spolu s levmi a kozami, sediac na chrbte a medzi rohmi vola. Spočiatku ju chápali ako protiklad. Darovala život, ale súčasne ho brala. Do jej pôsobnosti patril celý cyklus ľudského jestvovania.

Okolo roku 4000 pred Kristom sa ľud, ktorý teraz nazývame Sumeri, začal usadzovať na močaristých rovinách riek Eufrat a Tigris. Obrábali plodnú pôdu Mezopotámie, ktorú každý rok zúrodňovali záplavy. Sumeri vynašli zhotovovanie sušených tehál z blata. Používali ich okrem iného na stavbu prvých známych chrámov. Tieto stavby mali podobu schodovitých pyramíd, ktoré sa nazývali zikkerratu. Smierovali nahor, takže sa bohyňa zeme mohla symbolicky spojiť s božstvami nebies.

Počas ďalších tisícpäťsto rokov zopakovali, ba prekonalí sumerský pokrok iné národy na Blízkom východe od Anatólie na severe, po Egypt na juhu, od pobrežia Stredozemného mora po Irán. Na všetkých týchto miestach prevládala v mytológii bohyňa. Zosobňovala časopriestor i hmotu, život od zrodu po skon. Bola iskrou života a podstatou rastlín i tela, nositeľkou smrti v nekonečnom kruhu prevetľovania. Mená a poslanie, ktoré sa jej pripisovali v jednotlivých stredovýchodných kultúrach, sa preplietali, keď sa po oblasti širil vzájomný

Anna Franková
štvrtok, 6. januára 1944
Drahá Kitty,

dnes sa Ťi musím zdôveriť s dvoma vecami, čo mi zaberie iste dosť veľa času, no nikomu sa musím vyrozprávať a myslím, že najlepšie bude, ak si vyberiem Teba, pretože viem, že ma nikdy a za žiadnych okolností neprezradíš.

Tá prvá vec sa týka matky. Ako viš, často som sa na ňu ponosovala a časom som sa predsa len usilovala, aby som k nej bola milá. Odrazu som pochopila, čo mi na nej prekáža. Mama nám kedysi rozprávala, že nás považuje skôr za svoje priateľky ako za dcéry. Je to síce veľmi pekné, ale aj tak: priateľka nikdy nedokáže zastúpiť matku. Želala by som si, aby mi matka mohla byť vzorom, aby som pred ňou mala rešpekt; moja je síce v mnohých veciach príkladom, ale, bohužiaľ, zlým. Mám pocit, že Margot má na tieto veci úplne iný názor a nikdy by nepochopila to, čo som Ťi teraz povedala. A otec sa vyhýba všetkým rozhovorom, ktoré by sa týkali matky.

Podľa mňa by správna matka mala byť predovšetkým mimoriadne taktná voči svojim deťom, najmä ak sú v takom veku ako my. A nie ako mamča, ktorá ma nahlas vysmeje, keď mi niečo je a plačem (pravda, nie kvôli fyzickej bolesti).

Jednu vec, ktorá sa Ťo bude azda zdať smiešna, som jej nikdy neprepáčila. Raz, keď som mala ísť k zubárovi, vybrali sa mama a Margot so mnou a nahovorilil ma, aby som si vzala bicykel. Keď sme už boli vybavené, pred bránou zubnej ambulancie mi z mosta doprosta oznamovali, že ešte idú

do mesta tuším niečo kúpiť alebo vybaviť. Chcela som ísť s nimi, ale to sa nedalo, pretože som mala so sebou ten bicykel. Od zlosti mi vyhrkli slzy a ony vybuchli do hlasného smiechu. Od zúrivosti som im vyplazila jazyk. Okolo práve prechádzala akási ženička, ktorú som tým úplne vydesila. Ny bicykli som sa zaviezla domov a myslím, že som ešte dlho plakala. Je to zvláštne, že z tých nespočetných rán, ktoré som od matky utŕžila, ma najviac bolí práve táto - najmä keď si spomeniem, aká som bola vtedy nazlostená.

Tá druhá vec, o ktorej Ti chcem napísať, sa týka mňa, a ver mi, nehovorí sa mi o nej ľahko. Nie som síce nijaká hanblivka, ale všetko sa vo mne doslova búri, keď členovia nášho osadenstva tak často a detailne opisujú úkony, ktoré vykonávajú na WC.

Včera som si prečítala článok Sis Heysterovej o červenení sa. Mala som pocit, akoby písala o mne. Hoci sa tak často nečervenám, všetko ostatné, o čom píše, akoby bolo šité na moju mieru. Hovorí napríklad o tom, ako dievča v puberte zväžnie a začne premýšľať nad zázrakmi, ktoré sa dejú v jej tele. Presne to poznám, a preto mám v poslednom čase pocit, že sa musím pred Margot, mamou a otcom hanbiť. Margot je pritom oveľa rozpačitejšia než ja, no vôbec nie je hanblivá.

Myslím si, že to, čo sa so mnou deje, sú neuveriteľné zázraky. Nemám na mysli len viditeľné vonkajšie zmeny na mojom tele, ale aj to, čo sa odohráva v jeho vnútri. Práve preto, že sa o všetkých týchto veciach nikdy s nikým nezhovám, uvažujem o nich sama pre seba. Zakaždým, keď krvácam (stalo sa to už tri razy), sa mi zdá, že popri bolesti, oštare a nečistosti so sebou nesiem akési sladké tajomstvo, a preto, napriek ťaživému pocitu, sa v istom zmysle vždy teším na chvíľu, keď toto tajomstvo v sebe pocítim nabudúce. Sis Heysterová ďalej píše o tom, že dievčatá v mojom veku si veľmi nedôverujú a len postupne prichádzajú na to, že sú samostatnými bytosťami s vlastným svetom nápadov, myšlienok a záujmov. Už vtedy, keď sme sem prišli, som začala takto o sebe premýšľať - a to som mala trinásť rokov. Takže už vtedy som o sebe vedela, že som "samostatná bytosť". Niekedy sa ma večer zmocňuje neobyčajná túžba dotknúť sa svojich prs a potom načúvam, ako mi pokojne a pravidelne bije srdce.

Podobné pocity som zažívala podvedome už predtým, než sme sem prišli. Raz, keď som spala u Jacques, neovládla som sa - tak ma priťahovalo jej telo, ktoré predou mnou vždy zahŕňovala a ktoré som nikdy nevidela. Spýtala som sa jej, či by sme sa na znak priateľstva nemali navzájom dotknúť svojich prs. Jacques odmietla. Strašne som túžila Jacques pobožkať, a napokon som to aj urobila. Zakaždým sa ma zmocní vzrušenie, keď vidím nahú ženskú postavu, napríklad Venušu v Springerových dejinách umenia. Niekedy sa mi to zdá také zázračné,

Boli zväčša beznohé, takže sa azda dali zastrčiť do zeme. Campbell v nich vidí najstaršie diela náboženského umenia. Mal pre tieto záhadné rezbárske práce dve vysvetlenia. Každé z nich vrhá trochu svetla na neskoršie predstavy o bosoráckych silách.

Podľa prvej možnosti kult Veľkej Matky, všeobecne pripisovaný až neskorším roľníckym civilizáciám, má pôvod už v skorších ľudských spoločenstvách lovcov a zberačov. Na sošky možno však hľadiť aj ako na prvý umelecký výraz nadčasovej témy ženy ako darkyne života. V oboch prípadoch sa do ľudskej mysle dostala hlboká, dôležitá a vzrušujúca myšlienka. Joseph Campbell o nej píše: "Nedá sa pochybovať o tom, že magická sila a zázrak ženy boli na úsvite ľudských dejín rovnakou záhadou ako sám vesmír. To poskytovalo žene čudesnú silu, ktorá podnecovala mužskú časť ľudstva, aby ju zlomila, ovládla a využila vo svoj prospech."

Prvopočiatkový rozpor vo vzťahu muža a ženy vtisol pečať mytológiám mnohých neskorších kultúr. Toto napätie prispelo v bežnom živote k takým zničujúcim skutočnostiam, akým bol i veľký hon na bosorky v Európe.

Iný rozkvet kultu Veľkej Matky čakal až na pokročilejšie roľnícke spoločenstvá v neolite. Okolo pätnásteho storočia pred Kristom sa ľudia na Blízkom východe začali usadzovať v dedinách a zakladať poľnohospodárstvo. Naučili sa siať

logických konštrukcií a konceptů. Na rozdiel od žien stále tento proces analyzujú, filozofujú o ňom a to jim dáva pocit, že poznávanie a proces poznávania je výhradne mužskou záležitosťou. Z toho pak ďalej vyvozujú, že pouze muži môžu byť racionálni a schopní poznávanie. Dôsledkom toho je, že ženy neprávom považované za menejcenné. Podporuje to i fakt, že ženy nemajú schopnosť ani potrebu svojho poznania verbalizovať.

Ženy si musia uvedomiť, aké možnosti jim spoločnosť ponúka. Buď žiť v maskulinnej spoločnosti vo väčšej či menšej služobníckej roli, alebo opustiť svoju ženskú energiu a stať sa jakýmsi mentálnym mužom v ženskom tele. Každopádne žiadna z týchto ciest nevedie k skutočnému rozvoju ženských schopností, ženských energií, ženského poznania.

Aby ženy uspeli na ceste čarodějiek, musia mať železnú disciplínu. Ale železnou disciplínou sa nemyslí jakýkoľvek druh udnenej rutiny, ale skôr to, že ženy musia skončiť so všetkými rutinami, ktoré od nich kdekedy očakávajú.

Veľká Matka

Nikto nevie s istotou určiť, kedy začali ľudia uctievať Veľkú Matku. Viera v ňu mohla vzniknúť už na úsvite nášho druhu, kedysi v takzvanom paleolite, keď neandrtálskeho človeka začal nahradzovať Homo sapiens. Na jaskynných maľbách z týchto dávnych čias sú znázornené väčšinou zvieratá a niekoľko mužských postáv s maskami, naznačujúcimi istú magickú činnosť. Zachované sošky sú však väčšinou ženské. V rozsiahlej oblasti od Francúzska na západ, po Sibír na východe a od rakúskeho Willendorfu, po Balkán na juhovýchode Európy sa našlo okolo stotridsať postáv, vyrezávaných do kameňa, kostí alebo mamutích klov. Tieto sošky sa nazývajú venušami a zdá sa, že predstavujú ženské božstvo a magickú silu žien.

Venuše sú vysoko štylizované znázornenia ženských tvarov. Postavy sú zvyčajne nahé, zväčša tučné a takmer bez tváre, pretože im chýbajú detaily. Prehnané boky, poprsie a Venušin pahorok z nich robia viac symboly životodarnej sily než znázornenie skutočných žien. Niektoré naznačujú tehotenstvo.

Nikdy sa nedokázalo, že by sa tieto vyrezávané sošky boli používali pri náboženských obradoch. Mnohí antropológovia v nich videli iba erotické umenie alebo prinajmenšom figúrky, ktoré mali priniesť šťastie párom, túžiacim po potomstve, pretože natoľko zdôrazňovali plodnosť a sexualitu.

V posledných rokoch pripisovali vedci týmto venušiam oveľa väčší význam. Známy znalec mytológie Joseph Campbell ich napríklad považoval za dôkaz, že už v kamennom veku uctievali ženské telo ako zdroj božských síl. Poukázal na to, že niekoľko týchto sošiek vykopali tam, kde podľa všetkého boli svätyně.

že sa musím ovládať, aby som sa nerozplakala. Keby som tak mala ozajstnú priateľku!

utorok, 13. júna 1944

... Jednou z mnohých otázok, ktoré ma vnútorne znepokojujú, je to, prečo mala kedysi žena oveľa nižšie postavenie ako muž a prečo ho má často dodnes. Každý môže povedať, že je to nespravodlivé, ale mne to nestačí, rada by som poznala príčinu tejto veľkej nespravodlivosti!

Možno predpokladať, že muž od samého začiatku vládol nad ženou vďaka svojej väčšej telesnej sile - muž ktorý zarába, muž ktorý plodí deti, muž, ktorý všetko smie... Bolo hlúpe od všetkých tých žien, že donedávna svoj osud znášali bez slova, lebo čím viac storočí toto pravidlo preživalo, tým silnejšie sa zakoreňovalo. Našťastie sa ženám v školách, v práci a vďaka vývinu trochu otvorili oči. V mnohých krajinách získali rovnoprávnosť; mnohí ľudia, najmä ženy, ale aj muži pochopili, aké zvrátené bolo dlhý čas takéto rozdelenie vo svete, a moderné ženy požadujú právo na svoju úplnú nezávislosť! Ale to nie je všetko, ženy si musia vybojovať aj uznanie! Vo všeobecnosti sa vo všetkých častiach sveta veľmi vysoko uznáva muž, tak prečo by nemali na prvom mieste zo všetkých uznávať ženu? Ľudia si uctievali a oslavovali vojakov a vojnových hrdinov, objaviteľov zahŕňajú nehynúcou slávou, modlia sa k mučeníkom, no aká časť ľudstva sa díva na ženu ako na vojaka?

V knihe Bojovníci so smrťou je niečo, čo ma veľmi upútalo, píše sa tam totiž zhruba to, že ženy vo všeobecnosti už len vďaka

tomu, že rodia deti, prekonávajú viac bolesti, chorôb a biedy než akýkoľvek vojnový hrdina. A čoho sa dočká žena, keď úspešne zvládne všetky tieto bolesti? Odstrčia ju do kúta, akoby bola od narodenia zmrzačená, veľmi rýchlo jej prestanú patriť jej vlastné deti, strati sa jej krása. Ženy bojujú a znášajú bolesť, aby ľudstvo mohlo ďalej jestvovať, a teda sú oveľa udatnejšími, oveľa odvážnejšími vojakmi než množstvo veľkohubých bojovníkov za slobodu!

Vôbec tým nechcem povedať, že ženy by sa mali brániť tomu, aby rodili deti, naopak, tak si to zariadila príroda a tak je to dobré. Odsudzujem len mužov a celý poriadok sveta, ktorí nikdy nechcu vyvodiť dôsledky z toho, aký veľký, ťažký, a v podstate aj krásny podiel prináša do spoločnosti žena.

Z celého srdca súhlasím s Paulom de Kruifom, autorom spomínanej knihy, keď vraví, že pôrod sa má v tých častiach sveta, ktoré možno nazvať civilizovanými, pokladať za čosi prirodzené a normálne. Mužom sa ľahko hovorí, nikdy nebudú musieť znášať také neprijemnosti ako ženy!

Verím, že názory na rodenie ako na prvú povinnosť ženy sa počas nasledujúceho storočia zmenia a ustúpia uznaniu a obdivu voči žene, ktorá si berie na plecia svoje bremeno bez hundrania i bez veľkých slov!

Tvoja Ama M.Franková

človeka, oslobodenia sa z väzenia fyzického tela, sveta, duše (oslobodiť sa napríklad od akejkoľvek sebaľútosti, narcizmu a strachov) a tak si otvoriť neuveriteľné možnosti ďalších nepoznaných, reálnych svetov. Za túto slobodu a poznanie treba však draho zaplatiť - prácou sa seba samom, prevzatím úplnej zodpovednosti za seba samého a nastúpiť na cestu bojovníka, ktorý bojuje so svojou vlastnou ohraničenosťou, s neznámom, približujúc sa ku konkrétnemu cieľu - dosiahnutiu sveta, kde fyzické telo dokáže existovať v harmónii pri plnom vedomí -, ktorého dosiahnutie záleží iba na osobnej vytrvalosti a danosti. Nagualizmus sám o sebe nie je žiadna cirkev či sekta s vlastným bohom, dogmami a neschopnosťou ukázať reálne východisko. Nepomenované učenie tisícročí pomenoval až Castaneda nagualizmom a vyhol sa tak temne znejúcemu mágii, ktoré sa začalo používať. Pomenoval a sprostredkoval učenie dávnej minulosti, ktoré prešlo veľkými zmenami a mení sa vždy podľa sprostredkovateľov, ktorí toto učenie objasňujú vždy vtedy, keď nadíde tá správa doba. Pre Castanedu je tá doba teraz, práve teraz sa mu zdá, že svet dozrel natoľko, aby dokázal prijať učenie porozumenia JEDNOTY.

Vyzýva k nastúpeniu na ťažkú a nebezpečnú cestu, na ktorej treba prekročiť hranice seba samého, spáliť svoj starý obraz na popol - zničiť vlastné ego, vymazať všetky spomienky, pochovať dennú rutinu, ovládnuť svoj svet, rozlíšiť v ňom to, čo je večné a to, čo je iba dočasné a pominuteľné - a tak dosiahnuť stav definitívneho uvedomenia. Až vtedy sa môže bojovník začať riadiť učením, otvoriť sa nepoznaným svetom, získať SILU a prestať strácať.

Možno niekto bude nagualizmus považovať iba za ďalšie učenie z mnohých a bude sa pýtať, prečo by práve toto učenie malo byť to PRAVÉ? Na to neviem odpovedať a pravdepodobne na to nikto nepozná odpoveď. Istotu treba nájsť v sebe - rozumom pochopiť, srdcom precítiť. A zozbierať v sebe odvahu, ktorá je tak veľmi potrebná na to, aby človek dokázal bojovať proti nepriateľovi zo všetkých najsilnejších - samému sebe.

Cesta čarodějek - učení dona Juana v knihách jeho žaček a společníků

Čarodějky říkají, že proces ženské cesty poznávání je odlišný od mužského způsobu. Jako symbol používají kresbu ženy, na jejíž hlavě je namalován kužel otočený vrcholem dolů. Symbolem muže je tatáž kresba s kuželem položeným základnou na hlavu muže. Mužova cesta poznání je jak šplhání na vrchol kužele po spirále, krok za krokem. Až úplně na vrcholu se muž setkává se Spiritem. Avšak žena, jakmile si uvědomí a obnoví své přímé spojení se Spiritem, postupuje dál na cestě poznání velmi rychle a tento proces má expanzivní charakter. Je to jako cesta rozšiřujícím se trychtýřem. Poněvadž muži postrádají intuitivní schopnost žen, musí své poznání i proces poznávání dávat do

Milá

Na stole ležela zvlhlá sirka
a zvlhlé byly i stěny místnosti
ale dům stál obklopen plameny.

* * * * *

Seděla naproti mně za stolem
čekala na nestřeženou chvíli
nevěděl jsem, že se nohy stolu zkracují
tuhle změnu nezachytily ani stíny.

* * * * *

"Pryč s tvým příběhem,
který vzplane v cizí hlavě", říkám jí.
Slyším jak hláskuje své mlčení a to mě
zneklidňuje
a ona na to: "všechno se dá zaplatit".
Podávám jí teda věci v dosahu mých
rukou,
ale nespouštím z ní oči.

* * * * *

A takhle jsme pokračovali do večera
někdo musel rozsvítit
nemohl jsem jí však ukázat záda
a ona, měla svůj příběh.

- Vojáček Michel Ferdinand -

Z chalúčky na stračej nôžke

Človek v tieni

Carlos Castaneda... Žije v tieni, jeho život je natoľko opradený tajonistvom, že sú pochybnosti o tom, či vôbec existuje - pochybnosti o človeku, ktorý daroval ľuďom nové videnie reality.

Na svoju cestu sebazdokonaľovania nastúpil Castaneda pod vedením dona Juana Matusa z kmeňa mexických Indiánov Yaqi. Trvala 14 rokov, až do smrti jeho učiteľa a potom ešte ďalších dvadsať rokov kým pochopil, čomu ho vlastne don Juan učil.

Castaneda išiel a ide cestu bojovníka - zriekol sa všetkého a stal sa nagulom, čiže človekom, ktorý je svojou podstatou a na základe učenia schopný viesť ľudí k slobode, ktorá bola darovaná všetkým živým tvorom počiatočnou silou.

Podstatu nagualizmu tvorí myšlienka o možnosti dosiahnutia nesmrteľnosti

Anna Elisabeth de Noailles

Lútost'

Odíďte, chcem zostať s hrobmi tú sama len.
Mŕtvi sú pod zemou, je taký pekný deň.

Vzduch plný vône je. vody a trávy, listia.

Mŕtvi sú korisťou smrti, je istoistá.

I moje telo raz im bude podobné,

tvár moja ako ich, zrak - prázdne priehlbne.

I ja tak splním tú úlohu osamelú,

ja, čo som nespala samotná nikdy veru!

Všetko, čo umrieť má, musí raz ustúpiť:

ústa, i pohľad, i túžba, i bozk, i cit.

Stať sa tak tieňom len, bytosťou v mŕtvom

tichu,

kým jar sa zelenie a motýľ na kalichu

vznáša sa nasatý tou vlhkosťou medistou.

Mať srdce ako ja, nebité tou istou

radosťou, nádejou, sladkosťou nehy, tajú

a nepotešiť sa, keď hore zakmitajú,

na večné veky tam spočívať v zášerí.

A iní budú zase živí a veselí!

Muži si vykrúčia po boku dievčat mladých,

kochať sa z oráčin, zo žatvy, z krásy lodíh.

Tie farby spanilé, čo stále menia sa!

Ja ich viac neuzriem, ja budem mŕtva, ja . . .

Nebudem vedieť nič, aký je život sladký.

No tí, čo čítať budú tieto ťudné riadky,

vediac, že žil môj duch, zrak tento svietil tu,

k tóni tej úsmevnej a jasnej príbehnú

ranení nami a túžbou rozochvelí.

Môj popol žeravší ako ich život celý.

Reprodukčná sloboda - viac než "právo ženy vybrať si"

Základy feministickej teórie reprodukčnej slobody položilo dielo Lindy Gordon Ženské telo, ženské právo, vychádzajúce z pozorovania, že v dejinách ženy praktizovali rôzne formy kontroly pôrodnosti a prerušenia tehotenstva. Opakujúce sa morálne a právne zákazy takýchto praktík len "zahňali ženy pri hľadaní foriem reprodukčnej kontroly do ilegality". Reprodukčná sloboda nie je

výlučne záležitosťou vyvíjania dokonalejších metód kontroly pôrodnosti, ale politickými programami, ktoré mobilizujú feministky v rôznych oblastiach.

Dve hlavné myšlienky sú základom feministického názoru na reprodukčnú slobodu, myšlienky, ktoré sa implicitne opakujú vo všetkých historických situáciách, v ktorých sa prerušenie tehotenstva, kontrola pôrodnosti, starostlivosť o dieťa a matku a postavenie slobodných matiek a ich detí stali predmetom politického konfliktu.

Prvá myšlienka je odvodená z biologického spojenia medzi telom žien, sexualitou a reprodukciou. Ženy musia byť schopné kontrolovať vlastné telo a rozmnožovaciu schopnosť.

Druhá je historický a morálny argument založený na spoločenskom postavení žien a spoločensky podmienených potrebách, ktoré také postavenie vytvára. Rozdelením práce medzi pohlaviami sú ženy najviac postihnuté tehotenstvom, pretože sú zodpovedné za starostlivosť a výchovu detí. Preto práve ony musia rozhodovať o antikoncepcii, prerušení tehotenstva a pôrode.

Kontrola nad vlastným telom

Princíp, ktorý zakotvuje ženskú reprodukčnú slobodu do práva na telesné sebaurčenie alebo kontroly nad vlastným telom vychádza z troch príbuzných zdrojov: liberalizmu, neomarxizmu a biologických daností.

Jeho začiatok siaha do 17. storočia k puritánskej revolúcii v Anglicku. V tomto období vzniklo levellerská (leveleri - malí obchodníci a remeselníci sa túžili rozlíšiť od nemajetných robotníkov a hovorili: "moje telo nie je majetok, nemôže zmeniť majiteľa, patrí iba mne") myšlienka "vlastníctva vlastnej osoby".

Aby osoba bola osobou, musí ovládať samého seba, svoje telo a myseľ. Táto teória individualizmu viedla k uzákoneniu puritánskej myšlienky o manželstve ako zmluve, zákazu biť manželku a liberalizácii rozvodu. Prejavila sa však aj inak. Roku 1628 zavedením Habeas corpusu - telá nemôžu byť zadržané bez príčiny, ďalej odpor k myšlienke predaja alebo odcudzenia svojho tela inému na námedznú prácu.

V 70. rokoch 19. storočia Ezra Heywood, anarchistický zástanca kontroly pôrodnosti tvrdil, že "prirodzené právo ženy na vlastníctvo a moc nad vlastným telom - je právo neoddeliteľné od inteligentnej existencie ženy... Stála možnosť nežiadúceho otehotnenia ovplyvňuje aj schopnosť radovať sa zo sexualít a starať sa o zdravie. Právo ženy rozhodnúť o prerušení tehotenstva, keď ide o jej zdravie, je tesne spojené s jej právom existovať".

Množstvo feministickej antropologickej literatúry nám pripomína, že rituály poškrvnenia, kultu plodnosti, zákazy prerušenia tehotenstva a pravidiel

pridržajúc srdnatým cezpoľným
dvierka do toho sna,
ktorý ešte (dúfam) nikto nesníval
- Charlotta -

Smál jsem se
Smál jsem se
když slyšel jsem
že pro jedno kvítí
slunce nesvíti
* * * * *
To máte divný slunce
chtěl jsem říci
vždyť lásku snad nejde rozdělit

Ted' ale chápu, že každé se dočká
jen ať si chvílku počká
* * * * *

Každý si jednou utrhne svůj
černý květ
černý květ, co má černé okvěti
a bílý střed

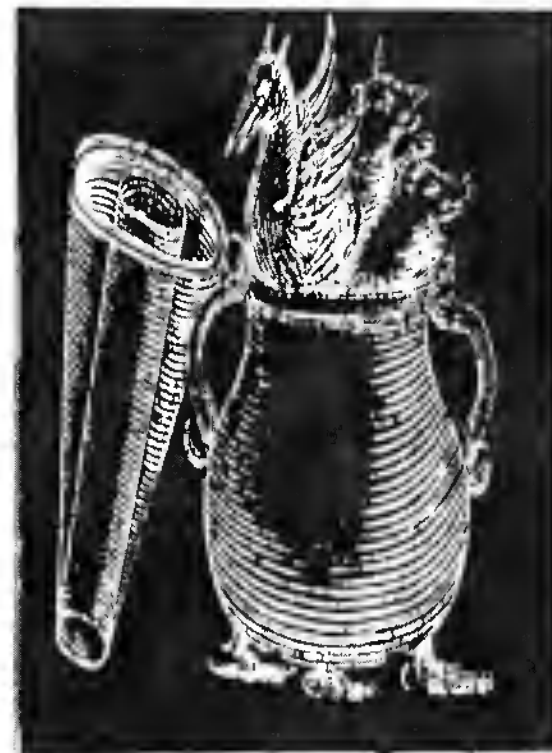
přes rameno plechu kus
latinsky se mu říká exitus
* * * * *

Ted' chápu proč pro jedno kvítí
slunce nesvíti
- Armillariella mellea -

Konec starých časů
Starým časům odzvonilo
můza má je pryč
divným krokem jde můj tělo
verš můj obrací se v kýč

Ruka tihne pod papírem
srdce necítí teď nic
růže letí za vesmírem
já zapoměl milovat víc

Tak jako za starých časů
zasněn v cizí obraz
kdy smrti cítil krásu
a milovat uměl nadoraz

Báseň z postele

ak chceš, aj ty môžeš mať moju ľahkosť
a vznášať sa tri metre nad posteľou
v ktorej leží tvoje smrteľne choré telo

môžeš tancovať v plameňoch
horúčky a mať červené
pery a celú tvár a byť
celá celučická pekelne
rozpálená a ešte živá

môžeš si spraviť pilulkovo-
kvapkovú hostinu - pestré
pohostenie v pestrých
nádobkách a škatuľkách a ty
v pestrej a slávnostnej
nočnej košeli a so šatkou
okolo krku...

hotová do rakvy
- Rebeka -

bez času a priestoru
mohla som aj nad'alej
dotyk
behať po úbeľovej dlažbe lúk
zahalená zatrpknutosťou ani plášťom
živorivo sedieť v lotosovej pozícii
na obnaženej rohoži
tvárach
a okúňať sa pri hľadaní krutosti tam,
nepobadaných
kde nie je čas ani priestor
ale ono to vôbec nie je také
blúdenia
mrazivo bolestivé a krásne ako kedysi
- dnes teda stávam na každučkom rohu
a striebrom sa ani bludička močiarna
pohupujúc sa na odretých pätách

Ešte jedna básnička
ešte jedna básnička
a rozkvitnem do červena
pod leukoplastom
medických centier
a tiež
hotelov
pláží
synagóg
čajovní

krásna a divoká
neporaziteľná

rana, ktorá sa nehojí

ako sa dotýka ničota
okúsila som bázlivo prvý krát

ľahkovážneho pierrota ničoty
a skúsil ma hneď vtesnať
medzi tú čeliadku ľudí
so skicami zľomyselnosti na

plných zlých a doteraz

jarmočných črt
zaliat' do homôlky delirického

potom ma zcedil a nútil
aby som škamrala o milosť
že ináč ma pril'ahne tma
aká tu ešte nebola

zachovávaní čistoty, ktoré musia dodržiavať manželky a dcéry, sú znaky mužskej závidy a strachu z reprodukčných možností žien - ich imaginárnej moci, áno, ale aj ich reality. Skutočne, jednostajný a hrubý útok na prerušovanie tehotenstva v Spojených štátoch a inde na Západe bol niektorými feministkami interpretovaný ako opätovný masový výskyt mužskej "závidy maternice".

Dve bežné metódy kontroly pôrodnosti (antikoncepcia, prerušenie tehotenstva) sú na jednej strane nezvratné a na druhej strane nebezpečné pre zdravie (sterilizácia) - postihujú ženy všetkých tried. Princíp kontroly vlastného tela má týmto pádom materiálny a zároveň morálny a politický základ.

Feministky a feministi všeobecne charakterizujú nežiadúce tehotenstvo ako druh telesnej invázie. Uvedomujúc si, že ide o konflikt medzi prežitím plodu a potrebami ženy. Tvrdia, že rozhodnúť musia ženy, pretože sa to týka ich tela a nesú prvotnú zodpovednosť za starostlivosť a rozvoj dieťaťa.

Spoločenské vzťahy reprodukcie

Žena rodí pod tlakom určitých materiálnych podmienok, ktoré obmedzujú "prírodné" reprodukčné procesy - metódy kontroly pôrodnosti, triedne rozdiely atď. Robí tak v rámci spoločenských vzťahov a spoločenského zriadenia, v ktorom sa nechádza ona, jej sexuálny partner, jej deti, susedia, lekári, plánovači rodiny, zabezpečovatelia kontroly pôrodnosti, zamestnávateľia, cirkev a štát.

Triedne a rasové rozdiely v reprodukčnej starostlivosti o zdravie podmieňujú nielen prístup k slušným gynekologickým službám, poradenstvu pre ženy, ale aj riziko vystavenia sa nedobrovoľnej sterilizácii, hyterektómii... Za určitých podmienok sa kontrola pôrodnosti a prerušenia tehotenstva stáva oblasťou sporu medzi pohlaviami a triedami. O zabezpečovateľoch pôrodnosti, lekároch, je známe, že druh a množstvo informácií, ktoré poskytujú a kvalita služieb, závisí od triedy a rasy ich pacientok.

Ak by sa zmenilo existujúce sociálne usporiadanie a spoločnosť sa transformovala tak, že muži a sama spoločnosť by niesli rovnakú zodpovednosť pri starostlivosti o rodinu a dieťa, kontrola nad reprodukciou by nemusela patriť hlavne ženám. Tu však nastáva protiklad. Alison Jaggar tvrdí: právo žien na prerušenie tehotenstva je závislé od postavenia žien v našej spoločnosti. Ak by celá spoločnosť prevzala zodpovednosť, znamenalo by to aj podiel spoločnosti pri posudzovaní konkrétneho prerušenia tehotenstva. Lenže kontrola reprodukcie, hlavne prerušenie tehotenstva, má do činenia nielen so starostlivosťou o matku a dieťa, ale je úzko spojená so sexualitou a ženským telom ako takým.

- Rosalind Pollack-Petchesky - upravila Alda a Charlotta - in: Aspekt

Spířboy - Právo

Dušení začalo
Má slova, ztracena v šoustání
Jako formuláře
Byrokracie
Ale to je mé tělo
Vraťte mi mé tělo
Mám na něj právo - máme na to právo
Vybrat si
Stisk se utužuje
Má slova, utlumena silou
Další politické rozhodnutí
Nařízení shora, zase
Ale to je mé tělo
Vraťte mi mé tělo
Je mé

Proč jsem proti potratům... a pro volbu

Potrat je velice obtížné, emocionální a ožehavé téma. Každý se k tomu stavíme po svém, já se například stavím proti potratům... a jsem pro možnost volby. Možná, že jste teď zmateni. Hned to vysvětlím.

Za prvé, nemyslím si, že potrat je něco dobrého. Chápu, že je to nezbytné zlo, ale i tak bych byl rád, kdybych se s tímto zlem už nikdy nesetkal. Když si vezmu, že jsem zapříspěhlý vegetarián, který nejí dokonce ani med, protože mě deprimuje možný útlak včelíček, určitě hodně lidí zarazí můj přístup k deseti miliónům potratů, ke kterým jen ve Spojených státech každoročně dochází. Bylo napsáno mnoho knih na téma "kdy vlastně lidský život začíná?, může plod cítit bolest?" a jiné důležité otázky. Já na tyto otázky neznám odpověď a silně pochybuji, že existuje někdo, kdo je schopen na ně odpovědět. Věřím, že potrat bere život a že je to vážná věc. Osobně jsem přesvědčen, že kdyby záleželo na mně, tak bych pro sebe potrat nikdy nevolil. Ale proč taky? Jsem muž a nikdy se nebudu muset potýkat s rozhodnutím, jak naložit s vlastním tělem a s životem, který ve mně roste.

Přestože to pro vás pravděpodobně není nic nového, k ženám v dějinách celého lidstva nikdy nebylo přistupováno rovnoprávně. Vím, že trend ve snižování

zaskočily tamhle do toho baru na něco k pití? Mám tam taky kamarády." Pokynul směrem k několika neformálně oblečeným mužům, kteří postávali pod markýzou. Sledovali ho očima, a když jim pohled opětoval, vyprskli smíchy. Ten smích mě měl varovat. Byl to takový tichý, vševědoucí smích, jenže v tu chvíli se zdálo, že by se mohla zácpa trochu pohnout, a já věděla, že jestli zůstanu sedět na místě, budu během dvou vteřin litovat, že jsem propásla tuhle příležitost vidět z New Yorku i něco jiného, než co pro nás tak pečlivě naplánovali lidé z časopisu.

"Co ty na to, Doreen?" zeptala jsem se.

"Co ty na to, Doreen?" opakoval muž s tím svým širokým úsměvem. Vůbec si nevzpomínám, jak vypadal, když se neusmíval. Nejspíš se usmíval pořád. Asi to pro něj bylo úplně přirozené.

"Tak dobře," odpověděla mi Doreen. Otevřela jsem dveře, obě jsme vystoupily z taxíku, právě když se začal zase sunout dopředu, a zamířily jsme k baru.

Ozvalo se strašné kvílení brzd, po němž následovalo tupé drcnutí.

"Hej, vy!! Náš taxikář se vykláněl z okénka s obličejem fialovým vzteky. "Co to sakra vyvádíte?"

Zastavil tak znenadání, že taxi za ním do něj narazilo a čtyři dívky uvnitř se teď namáhavě sbíraly s podlažky.

Muž se zasmál, nechal nás stát na chodníku a uprostřed nesmírného troubení a pokřikování zamířil k vozu a podal řidiči bankovku; pak už jsme jen viděly, jak děvčata z časopisu odjíždějí, jeden taxík za druhým, jako nějaká svatba, na kterou přišly jenom družičky.

Poselství

Jest hvězdnato.

Nerdus!

Řekl fialově motýlatý mužíček

svému pejsánkovi,

hebkému vrahounkovi.

Nerdus!

Jest hvězdnato.

- Qása X -

Doreen zavrtěla hlavou.

"To je dobrý, Betsy," odpověděla jsem. "Pojedu s Doreen."

"Dobře." Slyšela jsem, jak Betsy odchází.

"Zaskočíme tam, než nás to začne otravovat," prohlaskla Doreen a típla cigaretu o podstavec mé lampičky u postele, "a pak si vyrazíme do města. Tyhle místní večírky mi připomínají tančovačky ve školní tělocvičně. Proč tam pořád zvou kluky z Yale? Jsou tak pitomí!"

Buddy Willard chodil na Yale, ale teď, když jsem o tom přemýšlela, potíž byla v tom, že byl opravdu hloupý. Jistě, dařilo se mu prolézat s dobrými známkami, a dokonce si začal s nějakou ohavnou servírkou z hotelu jménem Gladys, ale jinak neměl ani špetku intuice. Doree intuici měla. Když něco říkala, bylo to, jako by přímo z mých vlastních kostí promlouval nějaký tajný hlas.

Uvázly jsme ve večerní záměně. Náš taxík stál zaklíněný mezi zadkem Betsyina a předkem vozu s dalšími čtyřmi děvčaty; nic se nehýbalo.

Doreen vypadala senzačně. Měla na sobě bílé krajkové šaty bez ramínek zapnuté na zip a pod nimi přiléhavý korzet, který ji uprostřed stahoval a nahoře a dole rozšiřoval; její pokožka měla pod světlým pudrem bronzový nádech. Voněla jako celá parfumerie.

Já jsem měla přiléhavé černé šantungové šaty za čtyřicet dolarů. Pořídila jsem si je při velkém nákupu, když jsem se dozvěděla, že patřím k těm šťastným, co pojedou do New Yorku. Ty šaty byly střižené tak divně, že jsem pod nimi nemohla nosit žádnou podprsenku, ale na tom ani tak moc nezáleželo, protože jsem byla hubená jako kluk a skoro tak plochá, a navíc jsem si za těch horkých letních nocí ráda připadala skoro nahá.

Ve městě mi ovšem vybledlo opálení. Byla jsem žlutá jako Čínanka. Za normálních okolností by mě ty šaty a ta divná barva znervózňovaly, ale s Doreen jsem na všechny starosti zapomínala. Připadala jsme si strašně zběhlá a cynická.

Když k nám zamířil ten chlapík v modré dřevorubecké košili, černých krepových kalhotách a kožených kovbojských botách, který nás už předtím nějakou dobu pozoroval zpod proužkované markýzy jakéhosi baru, nedělala jsem si žádné iluze. Bylo mi dokonale jasné, že půjde po Doreen. Propletl se mezi stojícími auty a vyzývavě se opřel o naše otevřené okénko.

"Můžu se zeptat, co dvě taková pěkná děvčata pohlédávají sama v taxíku, když je tak nádherný večer?"

Měl široký a zářivý úsměv jako z reklamy na zubní pastu.

"Jedeme na večírek," vyhrkla jsem, protože Doreen najednou jakoby oněměla a jen si blazeovaně pohrávala se svou bílou kabelkou.

"To zní jako pěkná nuda," usoudil ten chlapek. "Co kdybyste si se mnou

potratů je důležitá věc, avšak najít správné řešení pro polovinu populace tohoto světa je více než důležité. Jistý člověk řekl: Kdyby muži mohli otěhotnět, pak by bylo právo na potrat zahrnuto v Desateru přikázání. Myslím, že na tom něco bude. Abych to moralizovaní shrnul, chtěl bych pouze říci, že jsou ženy, které mají právo zvolit a pak se svým rozhodnutím žít. Já nemám právo jim říkat, co je správné, a uzákonit regulace, podle kterých by se v jednání se svým tělem řídily.

To ovšem neznamená, že plod nemá v mých očích žádná práva. Aby bylo jasno, má a měl by mít. Nicméně považuji za správné, že žena má právo na potrat bez jakéhokoli omezení během prvním tří měsíců těhotenství. Vždyť tento časový úsek je dobou, kdy se uskuteční 90% všech potratů. Poté, kdy je plod "životaschopný" - je schopný žít mimo matčino tělo asi od 24 týdne těhotenství - by měla být práva nenarozeného dítěte brána vážněji a potrat by měl být dovolován pouze v případech, kdy je vážně ohrožen život matky.

Potrat je složitá a vážná věc. My všichni bychom měli mít k životu úctu, neboť jsme ho nevytvořili, a to, co se jednou zničí, se nikdy nevrátí. Ale je potrat vražda? Je konzumace masa vražda? Moje odpověď na obě otázky zní: Ne, ne vždy. Zatímco já nejím maso a přesvědčuji o tom i ostatní, uvědomuji si, že za jistých okolností, v jistých společnostech (např. prérizní lidnání) může být konzumace masa nezbytná. S potraty je to podobné. Zatímco se těším na svět bez potratů a konzumace masa, jsem si vědom, že zákony ani jedno z těchto dilemat nevyřeší.

Nejsmutnější na celé věci je, že většina z nás jednoduše označí potrat za nezbytné zlo, namísto abychom se k tomu postavili pozitivně a společně vypracovali lepší koncepci pro sexuální výchovu na školách, levnější a účinnější antikoncepci, zdravější přístup k sexu. Konečně, potrat by neměl být zákony vyloučen. Může ho zastavit pouze společnost se zdravým, nezáujatým a zodpovědným přístupem k sexualitě. To je vize, které se držím, neboť radikální práva a nespravedlivé zákony nic neřeší.

- Mark Anderson -in:Wicca -

Jarka Blažková - Mínusky (úryvok)

Iva sa ešte raz pozrela na tú malú lvu v zrkadle. "Si bezvadná, ó," povedala jej. Z kuchyne stenkal Zemankin hlas: "Keď ja sa tak bojím!"

Dvojičky, Števkó so Štefinkou si gúľali prázdnu cievku od nití. Bolo tam plno pary a zápachu zo zemiakov, čo sa varili na kachliach. Mama sedela a mračila sa. Zemanka si utierala nos do dlane. Krátke vlasy mala zviazané mašličkou a z krátkej sukne jej vylietali kolena ako tretiačka.

Plakala, lebo je zase "v tom". Keď je mama "v tom", neplače. Jeduje sa, so

všetkým trieska, bije chudáka otca a jej krik počuť cez pavlače i cez dvor na ulicu.

"Každý rok decko," hučí mama. "Bola by si blázon." Mama je siluá, Zemanka vedľa nej vyzerá ešte menšia. Keď Iva niekedy príde do pracovne, zdá sa jej, že aj Zemanka je para, že práve vyletela z kotla. Teraz chodí, rozpráva, no kedykoľvek sa môže zmeniť na modrú mydlovú bublinu.

"Keď ja sa tak bojím," opakuje. Ivu premkne úzkosť a chytro prebehne do izby. Zemanka je "v tom". Chytila chorobu, z ktorej narastie dieťa. Ak pôjde do nemocnice, pomôžu jej ajn-cvaj a dieťa si domov neprinesie. Takže ho má i nemá, je to hrozne zvláštne a desivé. Mama má tri plus a šesť mínus detí. Čo tie minussy robia? Sú to dievčatá, alebo chlapci? Keď sa spytovala, dostala zaucho: "Aby si nebola zvedavá, ty nemrava!"

Iva si myslí, že sú to chlapci. Dala im aj mená: Stručík, Ašapul, Majan, Višta, Jozef a Apoló. Apoló je najmenší a je to černoško. Žijú si ďaleko v kaštieli, ujedajú zo strieborných tanierov a čakajú, až ich pride vyslobodiť. A ona ich vyslobodí. Možno už cez veľkonočné prázdniny.

Bezdeťná žena

Lono bzučí v svojom zámotku,
luna sa spúšťa zo stromu a nemá kam ísť.

Moja krajina, tá ruka bez čiar,
cesty do uzla zviazané.

Ja som ten uzol, tá ruža, ktorú odtrhneš -
to telo, tá slonovinová belosť,

bezbožná ako detský krik.
Som ako pavúk, tkám zrkadlá
pre svoj obraz

a rodím iba krv - okús ju, temnočervenú!
I môj les, i hrob,
i tento vrch,
i svet z úst mŕtvol.

cop a úsměv "Miláčka celé Sigma Chi". Vzpomínám si, jak nás dvě jednou zavolali do kanceláře jednoho televizního producenta v proužkovaném obleku a s modrým strništěm na bradě, abychom zkusily dát dohromady pár témat pro nějaký program; Betsy tam začala vykládat o samci a samičí kukuřici v Kansasu. Ta zatracená kukuřice ji tak rozrušila, že i tomu producentovi málem vyhrkly slzy, i když z toho nakonec nic nepoužil, bohužel, říkal.

Později kosmetický poradce Betsy přesvědčil, aby si nechala ostříhat vlasy a dala se vyfotit na obálku; ještě teď se mi tu a tam milne před očima její obličej, jak se usmívá z takových těch inzerátů "Manželka pana P. Q. nosí zboží od B. H. Wragga".

Betsy pořád chtěla, abych s ní a s ostatními děvčaty něco podnikala, jako by se mne snažila před něčím zachránit. Na Doreen se nikdy neobracela. Mezi námi jí Doreen přezdívala Kovbojka Pollyanna.

"Pojedeš s náma taxíkem?" ptala se Betsy přes dveře.

Pro buddhistu je tento aspekt jasný a snadno pochopitelný. Pro mnohé buddhisty je však náročnější ekologicko-etický názor, že když si uvědomujeme vzájemnou závislost, přijímáme tím také odpovědnost za všechno, co se stane. Mnozí buddhisté stále nepřijímají vzájemný vztah mezi buddhisticou praxí a aktivitou. Možná je třeba obojího - někteří zůstávají v chrámu, zatímco druzí pomáhají těm, které poranily šípy u brány. Když se objeví krize, těžko se odmítá možnost ulevit v utrpení.

Čí utrpení? Jestli opravdu chápeme vzájemnou závislost ve světle buddhismu i hlubinné ekologie, pak rozpoznáme, jak zbytečná jsou přivlastňovací zájmena tváří v tvář utrpení a ničení života. Ať se utrpení nazývá "mé", "tvé" nebo "její", důležité je odstranit je. Přišel čas zastavit se a zeptat se, kdo to utrpení způsobil?

- Carla Deicke -

Oprášené slova

Sylvia Plath - Pod skleněným zvonek

"Víš, že starý Džej Sí je buřt, jestli ten článek dostane zejtra nebo v pondělí."

Doreen si zapálila cigaretu a vypustila kouř z nosních dírek, až jí zakryl oči jako závoj. "Džej Sí je ošklivá jak noc," pokračovala Doreen klidně. "Počítám, že ten její manžel vždycky zhasne světla, než se k ní přiblíží, aby se rovnou nepoblil."

Džej Sí byla moje šéfová a já ji měla dost ráda, bez ohledu na to, co o ní říkala Doreen. Nebyla to žádná z těch užvaněných bab s falešnými řasami, ověšených cetkami, co jich je kolem módních časopisů plno. Džej Sí měla něco v hlavě a na jejím obhroublém vzezření tím pádem nezáležalo. Uměla číst v několika jazycích a znala všechny dobré autory z branže.

Pokusila jsem se představit si Džej Sí svlečenou ze svých přísných kancelářských šatů, bez klobouku, ve kterém chodila na pracovní obědy, jak leží v posteli se svým tlustým manželem, ale nedařilo se mi to. Vždycky mi dělalo strašné potíže představovat si lidi, jak jsou spolu v posteli.

Džej Sí mě chtěla něco naučit, vlastně všechny staré dámy, které jsem v životě potkala, mne chtěly něco naučit, ale najednou mně napadlo, že mi vlastně nemají co dát. Přikryla jsem psací stroj víkem a zaklapla ho.

Doreen se usmála. "Chytrá holka."

Někdo zaklepal na dveře.

"Kdo je to?" Ani jsem se nenamáhala vstát.

"To jsem já, Betsy. Jdeš na večírek?"

"Asi jo." Pořád jsem ještě nešla ke dveřím.

Betsy se mezi nás dostala přímo z Kansasu, měla poskakující blondatý

Hodiny feminismu pro začátečníky - Nenávidění mužů II.

Ted' si dej pořádný doušek nebo dva čaje a zeptej se jí

za tu dobu co tě zná

a i když jsi možná měla občas sto chuti něco z předchozího udělat...

Jak

- osobně
- politicky
- veřejně
- fyzicky
- ekonomicky
- sexuálně

Jak

- konkrétně
- reálně
- každodenně

se tvoje nenávisť k mužům projevovala?

- Řekla si, že už s mužským šukat nebudeš? Vyhlásila jsi, že tvůj byt bude čistě nechlapskej?

- Vylepila sis na zeď ženské symboly?

- Odmítla jsi jít na mejdan, kde budou muži?

- Uvažovala jsi, že bys radši neměla bratry?

- Řekla jsi nahlas LESBA, když jsi jela metrem?

- Utrousila jsi nahlas nějakou poznámku o mužích ve smyslu jiného druhu?

- Pracovala jsi politicky pouze se ženami?

Zúčastňovala ses výhradně ženských festivalů?

- Řekla jsi, že miluješ ženy?

Tak jaký jsi to vlastně spáchala ty mužonenávisťný ZLOČIN?

Jestli ti nevystydnul čaj a ona je ještě vzhůru a u telefonu

zeptej se jí, copak že je TAK děsivého na tom, kdybys měla nenávidět mužský?

- Carolyn Gammon - in: Aspekt -

Lesbický feminizmus

Presvedčenie, že spoločenstvo žien identifikujúcich sa so ženami, žijúcich spolu a podporujúcich sa politicky, sexuálne i ekonomicky, je alternatívnym modelom heterosexuálnych vzťahov, ktoré lesbičky považujú za ťtlakové. Teoreticky lesbického feminizmu, napr. Charlotte Bunch, Ti-Grace Atkinson, Adrienne Rich, ako aj autorské združenia, napr. The Furies tvrdia, že lesbický feminizmus označuje nielen voľbu sexuálnych preferencií, ale aj voľbu politickú, pretože zavrhuje všetky tie definície života žien, ktorých autormi sú muži. Pod heslom *feminizmus je teória, lesbizmus prax* (Tento slogan vytvorila Ti-Grace Atkinson v sedemdesiatych rokoch, podčiarkujúc, že lesbizmus bol radikálnou politickou praxou a skúsenosťou feministického hnutia. Nemožno vec chápať tak, akoby feministická teória bola kompromitovaná lesbickým hnutím, ale naopak: lesbická skúsenosť spoločenskej marginalizácie a inakosti dopĺňa feministické myslenie) urobili The Furies a iné skupiny z lesbického feminizmu najdôležitejšiu silu v radikálnej kultúre ženského hnutia. Lesbický feminizmus atakuje inštitúcie i ideológiu heterosexuality, ktorú pokladá za centrálnu silu patriarchálneho systému. Radicalesbians vystúpili ako prvé s tézou, že treba nanovo definovať chápanie lesbizmu. Jednotlivé koncepcie lesbického feminizmu sa však od seba odlišujú v názore, či sa má hlavný akcent klásť na ciele sexuálne, alebo politické.

Ti-Grace Atkinson sa domnieva, že ženy sa môžu zdržiavať heterosexuálnych vzťahov. Lesbičky sú podľa jej názoru najradikálnejším zoskupením vo feministickom hnutí, pretože len ony môžu - vďaka oslobodeniu od konvenčných heterosexuálnych vzťahov - skutočne radikálne premýšľať o problematike spoločenských zmien a existujúcich stereotypov pohlavných rol. Mary Daly si však myslí, že lesbický feminizmus (ktorý chápe ako separatizmus) je rozhodnutie pre erotické spoločenstvo žien. Radicalesbians zastávajú názor, že pokiaľ sa ženy nerozhodnú pre "prvotné" (priame) citové vzťahy medzi sebou, čo zahŕňa aj sexuálnu lásku, budú potvrdzovať svoj status diskriminovanej triedy. Bez ohľadu na pozíciu, ktorú zastávajú v spektre názorov lesbického feminizmu, umožnila lesbičkami rozvíjaná perspektíva zamerania pozornosti na ženu vznik nových definícií ženskej identity.

Ženy a ekocentrizmus

Jako ženu a hlbinnou ekoložku mňa zaujímajú súčasné rozpory medzi některými zástancami hlbinné ekologie a některými ekofeministkami.

Budhistovi se zdají zásady hlbinné ekologie blízké. Ozvěny Budhova učení lze najít ve všech základních dílech. Orientací je ekocentrický egalitarizmus: všechny bytosti v ekosféře mají mít slobodu se rozvíjet se vlastní cestou, nerušenou různými formami lidské nadvlády. Důraz je kladen na harmonii - mezi jednotlivci, spoločenstvými a celou přírodou. Zahnuje to i vnitřní duchovní práci na

rozvíjení ekologického vědomí, proces většího uvědomování si skal, stromů a řek ..., učení jak naslouchat a uvědomovat si, že všechno spolu souvisí.

Hlbinní ekologové odmítají antropocentrické postoje s jejich konzumním viděním světa, a nemají strach z konfrontace, pokud je potřebná a naprosto nenásilná. I když ekofeministky sdílejí mnohé z těchto názorů, hlásají, že dynamický podtext ničení přírody je také androcentrický, utvářený patriarchálními hodnotami, strachu z přírody a technokratické kontroly. Ekofeminismus je založen na spojení patriarchální nadvlády nad ženami a přírodou. Ted', když ženy usilují o osvobodění od nadvlády, musí být i příroda osvoboděna od vládnoucích destruktivních sil. Ekofeministé vidí nepřijemnou situaci žen i přírody jako související procesy, a vybízejí současné kultury, aby se zbavily vzorců strachu, násilí a krutosti.

Co je na ekocentrismu pozoruhodné, je důraz na uvědomění a odpovědnost. Nejenže uznáváme inherentní hodnoty všech ostatních bytostí, ale i hodnoty jejich účasti na našem životě. Literatura o environmentální etice zdůrazňuje, že nedokážeme pochopit ekocentrický pohled, dokud nenahlížíme na druhé jako na rovnocenné s námi, anebo dokud nezajistíme, aby každá bytost měla smysluplnou existenci, o kterou usiluje, a dokud se trochu nepoučíme o povaze vzájemné závislosti.

geotermálnou energiou, energiou oceánu a úsporami.

Slnčná a veterná energia sa v súčasnosti vyrába za polovičnú cenu, a navyše neprodukuje žiaden rádioaktívny odpad a ani žiadne znečistenie. Niektoré obnoviteľné zdroje energie, ako biomasa, vodnú elektrárne, geotermálna a prílivová energia, produkujú spoľahlivú elektrickú energiu, ktorá môže byť distribuovaná na odľahlé miesta. Ostatné zdroje, ako slnko a vietor, sú závislé na počasí, ale to je predpovedateľné a tak ich použiteľnosť môže byť vhodne doplnená stálymi obnoviteľnými zdrojmi energie.

Budúci energetickí plánovači budú kombinovať technológie výroby, uskladnenia a dodávok do integrovaného, udržateľného systému, ktorý poskytne prístupnú obnoviteľnú energiu v každom čase a vo všetkých obdobiach.

Bezpečná, obnoviteľná a udržateľná energia

rovnaký prístup k energii pre všetkých ľudí, pretože slnečné žiarenie, vietor a biomasa sú dostupnejšie ako zásoby ropy, uhlia a uránu

- je všade dostupná a nevýčerpateľná

- po celú ľudskú históriu bola hlavným zdrojom a spôsobom výroby, s výnimkou posledného priemyselného obdobia

- simultánne rieši alebo zlepšuje viacero problémov naraz: ukladanie jadrového odpadu, jadrové zbrane, znečistenie vzduchu, globálne otepľovanie, kyslé dažde a závislosť na znižujúcich sa zásobách ropy

- neohrozuje medzinárodnú bezpečnosť ani budúcnosť života, keďže nemôže byť premenená na zbrane hromadného ničenia a neprodukuje toxické rádioaktívne odpady

- eliminuje devastáciu životného prostredia spojenú s priemyselnou ťažbou uránu, uhlia a ropy

- rýchlejšie a jednoduchšie sa stavia, zvlášť na spoločnej úrovni a je ďaleko mnohostrannejšia ako výroba energie z jadrových a fosílnych palív

- poskytuje - je prirodzeným spôsobom decentralizovaná a tým aj integrovanejšia do miestnych ekonomík

(in: Príručka bezpečnej energie)

Pre viac informácií a jadrovej energii a jej alternatívach kontaktujte:

za matku zem

p. o. box 93

814 99 Bratislava

tel./fax: 07-713 506

Email: zamatkuzem@seps.sanet.sk

[Http://www.fns.uniba.sk/zmz/](http://www.fns.uniba.sk/zmz/)

Okolo ekolo

Proti jadrovej energii

Svetové protijadrové hnutie používa niekoľko spoločných argumentov, pretože, podľa nás na svete niet bezpečnej a čistej jadrovej energie. Jadrová energia je pomalá a nákladná a preto sa často znovu otvárajú staré a špinavé uhoľné elektrárne, vďaka oneskoreniam vo výstavbe reaktorov. Vysoké náklady na jadrové reaktory zapríčiňujú, že väčšina peňazi, ktoré vyprodukujú uhoľné elektrárne, nesmerujú do kontroly znečistenia alebo ich odstavenia, ale len do výstavby reaktorov.

Jadrová energia ohrozuje občiansku spoločnosť. Na jej ochrnu sa najíma špeciálna tajná polícia. Je riadená pro-jadrovými úradníkmi mimo bežnej politickej kontroly. Miestna opozícia sa ignoruje, dokonca aj keď je veľmi silná. Západné aj východné jadrové reaktory mali už závažné nehody, ktoré už zničili zdravie ľudí okolo elektrárne a stály miliardy. Jadroví experti stále tvrdia, že je bezpečná, ale leukémia a ďalšie závažné problémy sa objavujú neustále - dokonca aj keď sa nevyskytnú žiadne nehody, len rutinnou prevádzkou samotnou. V malých krajinách, ako napríklad Slovensko, by roztavenie jadra reaktora mohlo znamenať, že väčšina krajiny by bola kontaminovaná a neobývateľná.

Rádioaktívny odpad z jadrových elektrární je nebezpečný po tisícky generácií. Po 50 rokoch výskumu a mnohých miliardách korún investícií ani jeden jadrový štát nenašiel konečné riešenie ukladania tohto odpadu. Preto je jadrová energia neetická, keďže naša generácia profituje a budúce generácie budú musieť splácať náklady. Nakoniec, všetky jadrové elektrárne a miesta, kde je skladované množstvo rádioaktívneho odpadu môžu byť tak nebezpečné, ako výbuch jadrovej zbrane. Ak sa stanú terčom teroristov, vojenského bombardovania alebo sabotáže, rádioaktívny materiál sa môže rozšíriť v obrovskej a pustošivej miere.

Pozemky, kde sú postavené jadrové reaktory, sú trvalo otrávené a jadrový odpad, ktorý produkujú, otrávi každé miesto, kde sa položí, vyhodí, alebo skladuje. Nemôžeme sa ho zbaviť ani ho zlikvidovať, iba ho so všetkými rizikami skladovať.

Celá Západná Európa (okrem Francúzska) a Severná Amerika zastavila výstavbu nových reaktorov. Sú príliš nákladné, príliš nepopulárne a príliš nebezpečné, aby sa s nimi pokračovalo.

Nie všetci ľudia sú však rovnako ohrození rádioaktívnym zamorením. Hlavne tí s najmenšou ekonomickou mocou, najmä domorodí ľudia, nesú najväčšie bremeno rádioaktívneho ožiarenia. Ťažba uránu, paliva jadrových elektrární, na území domorodých a pôvodných obyvateľov zničila miesta spoločenstvá a životné prostredie v Severnej Amerike, Austrálii, Afrike a Ázii. Vyše 70% svetových zdrojov uránu leží na územiach osídlených domorodým obyvateľstvom: v Severných Teritóriách a provinciách Saskatchewan a Ontario v Kanade, v štátoch Arizona, Nové Mexiko a Južná Dakota v USA, v Ekvádore a Brazílii, v Nambii, Južnej Afrike, Nigérii a Gabune, v Číne, Indii, strednej Ázii, na Sibiri a v Austrálii. Uránová ruda dolovaná z veľkých otvorených jam a podzemných baní je spracovávaná a potom používaná ako palivo do jadrových reaktorov. Na každú tonu spracovaného uránu pripadajú tisícky ton odpadu a zbytkov. Často sú jednoducho vyhodené blízko bane a ponechané pôsobeniu živlov. Vietor roznáša radónový plyn a rádioaktívny prach. Znečistená dažďová voda sa dostane do pôdy, do vodných tokov a nakoniec do potravinového reťazca, ohrozujúc zdravie ľudí. Územie domorodých obyvateľov je často používané ako skládky rádioaktívneho odpadu a na skúšobné výbuchy jadrových bômb na povrchu, alebo pod povrchom pôdy, spôsobujúc výrazné rádioaktívne znečistenie.

V severnom Saskatchewan, v Kanade, kde sú najväčšie a najbohatšie zásoby uránu, vody znečistená pri ťažbe otráвила významné lovištia rýb a ohrozila zdravie a existenciu domorodých kmeňov. V Nigérii a Nambii sa uránová sutina jednoducho odhadzuje na púštnom piesku a kontaminuje vzduch, potravu a pitnú vodu domorodých kmeňov. Na juhozápade Spojených štátov ohrozovali zdravie domorodých ľudí odpadky vyhodené pre ťažbu. Je málo známe, že druhou najhoršou jadrovou katastrofou v histórii Spojených štátov bolo vyliatie odpadu z ťažby uránu do rieky Rio Puerco v Novom Mexiku v roku 1980.

Diné (Navahovia) a ďalší baníci uránových baní v Spojených štátoch ochoreli na rakovinu v oveľa väčšom počte než bežní obyvatelia (vrátane rakoviny pľúc, ktorá je 40 krát častejšia než celospoločenský priemer). Baníci neboli upozomení na nebezpečenstvá rakoviny. Obyvatelia Tibetu sa zasa stali bez ich vedomia obeťami testov pôsobenia radiácie na miestach čínskych uránových baní a skládkach odpadu.

- Juraj Krivošík -

Obnoviteľné zdroje energie

Bezpečný a zdravý neškodný energetický systém bude výsledkom používania neznečisťujúcich, obnoviteľných energií ako základných zdrojov. Takými sú slnko, vietor, malé vodné elektrárne, biomasu, bioplyn a teplo zo zemského jadra, ako aj účinné využitie energie v bytoch a domoch, v priemysle a v doprave.

Vietor, slnko a morské vlny sú prirodzené zdroje energie, ktoré nás obklopujú každý deň a dostávame ich zadarmo. Na rozdiel od uránu a fosílnych palív nemusia byť dolované zo zeme. Neprodukurujú žiaden rádioaktívny odpad. Majú len málo, alebo žiadne jedovaté emisie. Pri takomto výbere, kto by radšej nevyužíval slnko, vietor a vodu na výrobu energie, ukončiac tým devastáciu spôsobenú ťažbou a spaľovaním jedovatých palív?

Cesta bezpečnej energie je dosiahnuteľná a odôvodniteľná. Znamená uskutočniť voľbu, ktorá nebude ukrajsť budúce generácie o obývateľný svet. A pretože slnko, vietor a voda sú prírodou poskytované každý deň, nikdy nebudeme bez tejto bezpečnej energie. Je zbytočné hromadiť ju a je jej dosť pre všetkých.

Priaznivci jadrových a fosílnych palív vyhlasujú, že obnoviteľné zdroje a energetická účinnosť nie sú finančne efektívne a nemôžu zásobovať modernú ekonomiku. V skutočnosti obnoviteľné a účinnejšie technológie za posledných desať rokov už veľakrát dokázali, že majú konkurencieschopnú cenu voči fosílnym palívam a jadrovej energii. Od roku 1980 cena solárnych článkov klesla o viac než 90% a cena veterných turbín je nižšia o dve tretiny. Môžeme sa stretnúť s kombináciou sily vetra, slnečnou tepelnou energiou, slnečnou fotovoltatickou energiou, malými vodnými elektrárnami, biomasou,

